

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: РОЗВИТОК НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

...педагогічна комунікація, педагогічний дискурс
формують загальну педагогічну ідеологію
при різноманітності конкретних педагогічних світоглядів.

О.В. Сухомлинська

Історія школи і педагогічної думки є одним із важливих аспектів національного гуманітарного знання, свідченням поступу культури і науки. Тому, починаючи з 2001 р., було започатковано проведення щорічних Всеукраїнських історико-педагогічних науково-практичних конференцій. Ініціатором цього задуму, що й донині успішно реалізується, виступила академік НАПН України Ольга Василівна Сухомлинська. Це була частина її системного проекту, покликаного посилити роль історико-педагогічних досліджень, підвищити їх наукову якість.

Наукова конференція як зібрання представників певної наукової галузі є формою публічного обговорення (рідше - розв'язання) найбільш цікавих або актуальних дослідницьких питань. У процесі відходу від практики проведення таких зборів як суто урочисто-ювілейних, тобто присвячених черговій річниці певної події чи вшануванню пам'яті визначної особи, поступово формувався досвід оприлюднення нових поглядів на усталені канони щодо тлумачення розвитку національної освіти і педагогічної думки, — розпочинається плідний обмін новітніми ідеями й думками. Крім того, останніми роками стало можливим відкрите обговорення замовчуваних раніше історичних подій, розкриття внеску педагогів та громадських діячів, які впливали на розвиток національного шкільництва і чий імена було забуто або викреслено з нашої історії. Водночас активізувалися поглиблені дослідження теоретико-методологічного характеру

Щорічне проведення історико-педагогічних конференцій дає можливість обмінятися думками та продемонструвати свої напрацювання не тільки відомим вченим, а й молодим науковцям. Тому такі зібрання можна розглядати як своєрідний майстер-клас, на якому дослідники-початківці долучаються до новітніх напрацювань з історії педагогіки, ознайомлюються з сучасною методологією історичних розвідок, мають змогу отримати консультацію у досвідчених науковців.

Тематика попередніх конференцій торкалася важливих проблем вітчизняної історико-педагогічної науки, спонукала до активного оновлення теоретико-методологічної бази здійснених у цій галузі розвідок. Зокрема, було висвітлено такі питання: розроблення історіографії української педагогіки, оновлення її поділу на періоди, модернізація підходів до здійснення періодизації окремих її феноменів, розвиток регіональної і краєзнавчої проблематики,

необхідність змін у методології дослідження педагогічних персоналій, зокрема джерелознавстві.

Оскільки результати історико-педагогічних студій покликані уточнювати й збагачувати знання про перебіг освітніх процесів, розвиток шкільництва та педагогічної науки і призначалися, насамперед, для застосування у галузі підготовки майбутніх учителів та у системі післядипломної педагогічної освіти, то всі конференції зреалізовувалися у тісній співдружності з вищими школами України.

Безперечно цінність, на нашу думку, має і такий суб'єктивний аспект результативності конференцій як можливість особистісного спілкування дослідників, обмірковування різних наукових позицій, а також обмін ідеями. Велике значення відіграє й емоційна атмосфера, яка панує під час проведення цього заходу. У душі учасників надовго лишаються незабутні враження, відчуття приналежності до самодостатнього наукового співтовариства, подивування талантам співвітчизників, а також глибока вдячність гостинним господарям — представникам університетів з різних регіонів України.

У 2015 р. проведення чергової (15) історико-педагогічної конференції виборів Київський університет імені Бориса Грінченка. Співорганізатором, як і у всіх попередніх заходах, стали відділення загальної педагогіки і філософії освіти НАГІН України та відділ історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України. Тема конференції — «Освіта крізь призму мікроісторії: заклади, освіти, особистості, навчальна література, листування» — зумовлена значним інтересом серед фахових істориків світу до питань мікроісторії як актуального напрямку, що вивчає минуле у термінах повсякденного буття і ментальності людей, з урахуванням галузевої специфіки історико-педагогічних досліджень.

За результатами роботи конференцій щороку видаються збірники фахових статей учасників, що є вагомим фактором розвитку творчих пошуків у галузі історії педагогіки. Таким чином здійснюється широке оприлюднення нових фактографічних матеріалів та наукових підходів, порушуються нагальні питання, що потребують вирішення.

Дічек Н.П.,
завідувач відділу історії педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;

Хоружа Л.Л.,
завідувач кафедри теорії та історії педагогіки
Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор педагогічних наук, професор